

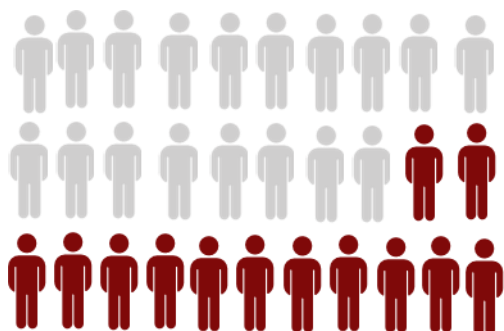
UZVEDĪBAS UN PARADUMU MAIŅA COVID-19 IETEKMĒ

UZVEDĪBAS UN PARADUMU MAIŅA COVID-19 IETEKMĒ

Reaģējot uz Pasaules veselības organizācijas 2020. gada 11. marta paziņojumu, ka COVID-19 ir sasniegusi pandēmijas apmērus, Latvijas valdība 12. martā izsludināja ārkārtējo situāciju.

Valsts pētījumu programmas projekta "Ilgtspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem" un pēcdoktorantūras pētniecības atbalsta projekta "Latvija kā eskalators: internacionalizācija, jauniešu sniegums darba tirgū, reģionālā un cilvēku kapitāla nelīdzsvarotība Latvijā" (1.1.1.2/VIAA/1/16/184), aicināja Latvijas iedzīvotājus piedalīties aptaujā par koronavīrusa (COVID-19) izraisītā uzliesmojuma **ietekmi uz cilvēka ikdienu**.

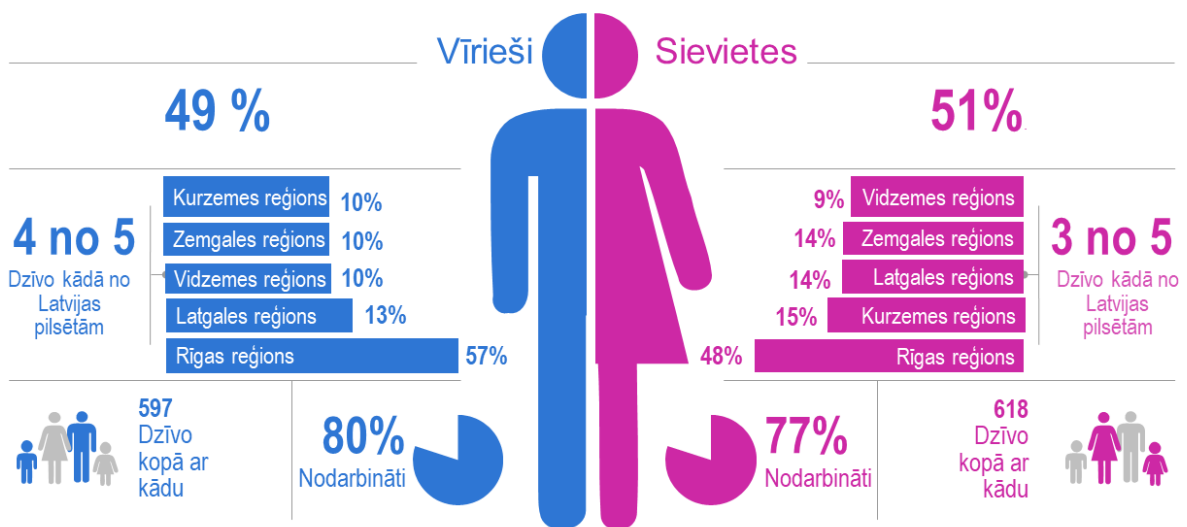
Pētījuma rezultāti atklāj iedzīvotāju paradumu maiņu, ievērojot epidemioloģiskās drošības pasākumus ārkārtējās situācijas laikā.

Aptaujā tika aicināti piedalīties Latvijas iedzīvotāji, kuri sasnieguši 18 gadu vecumu, iegūtie dati pētījuma mērķiem izmantoti ievērojot konfidencialitātes prasības. Iegūtie dati nodrošinās pierādījumos balstītus pētījuma rezultātus un būs noderīgi sabiedrības informēšanai.

Ziņojuma autori: LU ĢZZF Cilvēka ģeogrāfijas katedra pētnieki

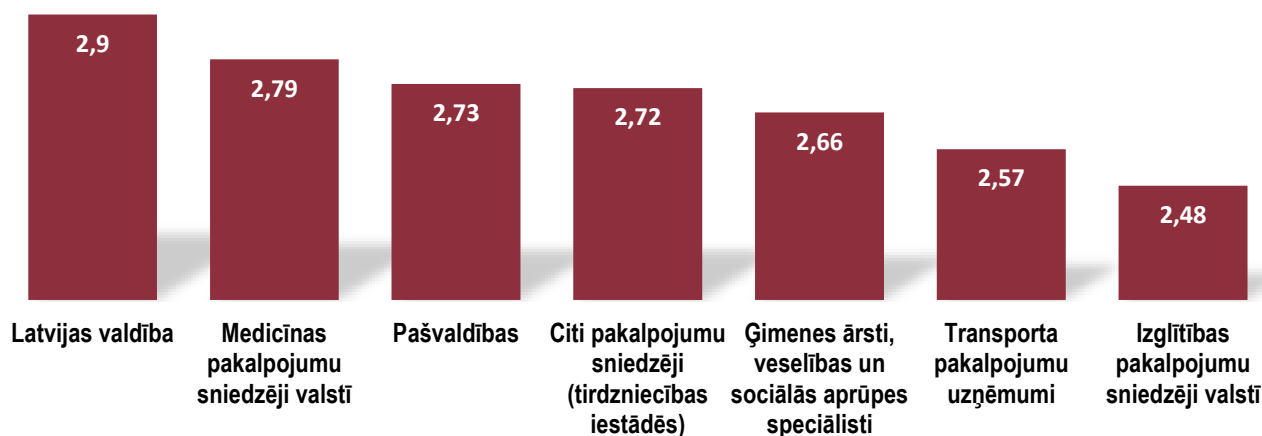
Aptaujā piedalījās 1473 iedzīvotāji, no kuriem 49% vīriešu un 51% sievietes. Aptaujā piedalījās respondenti no 18 līdz 64 gadiem. Vairums respondentu bija vecumā no 35 līdz 54 gadiem. 1065 respondenti par savu dzīvesvietu norādīja pilsētu, 408 respondenti kā savu dzīvesvietu norādīja laukus. No visiem respondentiem 1156 ir nodarbināti, pārējie ir darba meklējumos, studē vai saņem pensiju.

1473 respondenti

Koronavīrusa Covid-19 izraisīto draudu vērtējums atklāj, ka vislielākās bažas respondenti saskata **globālā mērogā**. Ap 40% respondentu uzskata, ka koronavīrusa draudi ir augsti un trešdaļa uzskata, ka draudi pasaulē ir ļoti augsti. Vērtējot situāciju **Latvijā, pašvaldībās, ģimenēs un attiecībā uz sevi draudi tiek vērtēti kā nebūtiski**. Proti, puse respondentu **draudus savā ģimenē un sev pašiem saskata kā mazus**.

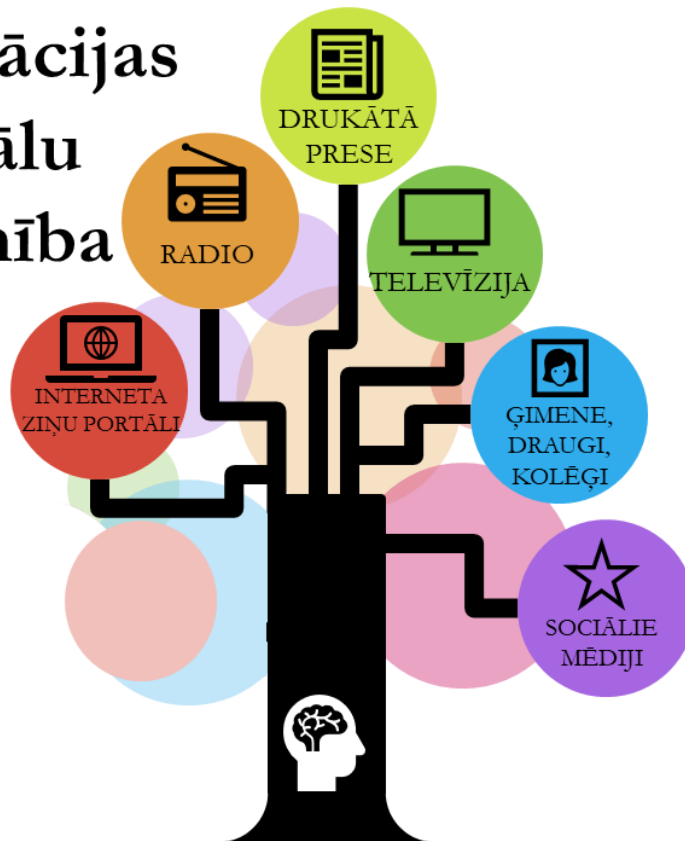
Ņemot vērā nacionālas nozīmes drošības pasākumu ieviešanu Latvijā svarīgi saprast, cik pielāgoties spējīgas bijušas atbildīgās un iesaistītās valsts institūcijas. Respondentu vērtējumā **Latvijas valdības** veiktie pasākumi bijuši laicīgi un lēmumi efektīvi, un sniegtā informācija bijusi iedzīvotājiem saprotama. Atzinīgi novērtēti **medicīnas pakalpojumu** sniedzēji valstī.

Arī **pašvaldību** darbu ar operatīvām un efektīvām darbībām iedzīvotāju ikdienas dzīves sakārtošanā vērtējama augsti. Atzinīgi vērtēti arī **privātā sektora pakalpojumu sniedzēji**, proti, tirdzniecības iestāžu gatavība piemēroties ārkārtējās situācijas apstākļiem, nodrošinot iedzīvotājus ar nepieciešamajām precēm.

Vispretrunīgāk vērtēta izglītības pakalpojumu sniedzēju gatavība un efektivitāte ārkārtējās situācijas laikā. Apmēram trešdaļa respondentu vērtē, ka izglītības pakalpojumu sniedzēji bijuši drīzāk nesagatavoti un apmēram tikpat uzskata, ka izglītības iestādes laika gaitā spējušas piemēroties esošajai situācijai. Tāpat jāņem vērā gan tālmācības tehniskais nodrošinājums, konkrētās izglītības pakalpojumu sniedzēja spēju pielāgoties situācijai, gan arī ģimeņu, kurās bijuši pirmsskolas vai skolas vecuma bērni, spēju pielāgoties attālināto mācību procesam.

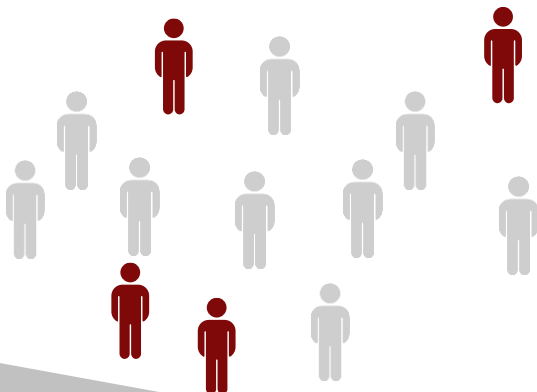
Informācijas kanālu ticamība

Publiskajā telpā
pieejamās
informācijas
ticamība
respondentu
skatījumā
**atkarīga no
avota, kas
informāciju
izplatījis.**

Ap 14 – 15 procenti respondentu **ļoti uzticas** informācijai, kas izskan **radio un televīzijas kanālos Latvijā**. Puse drīzāk uzticas tādiem informācijas sniegšanas kanāliem kā radio, televīzija, drukātā prese.

Savukārt **interneta ziņu portāli** nevieš uzticību trešdaļai respondentu un vēl lielāks skaits respondentu neuzticas informācijai, kas pieejama **sociālajos medijos**. Interesanti, ka arī ģimenes locekļi, draugi un kolēģi vismaz pusei respondentu bijis uzticams informācijas avots ārkārtējās situācijas laikā.

Iedzīvotāju ikdienas paradumu maiņa Covid-19 pandēmijas laikā Latvijas plānošanas reģionos

Vislielākās izmaiņas vērojamas **kultūras un sabiedrisko pasākumu**, restorānu un citus sabiedrisko vietu apmeklēšanā, kas ļoti lielā mērā ietekmēja gandrīz 70% respondentu.

Ceļošanas aizliegumi un ierobežojumi ietekmējuši vismaz pusi respondentu, vairumam nācās pārcelt vai atcelt ieplānotos braucienus. Ceļojumu aizliegumu ieviešana pilsētas iedzīvotājus ietekmēja vairāk kā lauku iedzīvotājus. Izmaiņas tūrisma paradumos **biežāk skar sievietes nekā vīriešus.**

Gan **pārtikas**, gan **apģērba iepirkšanās** paradumos novērojamas izmaiņas. Vairumā gadījumos tas attiecināms uz Rīgas un Pierīgas reģionu. Paradumu maiņa skaidrojama ar valstī noteiktajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem, kas savukārt veicināja **iepirkšanos internetā, dažādu preču piegādi bez tieša kontakta ar pārdevēju, plānotu lielveikalu apmeklējumu, sociālo distancēšanos.**

Restorānu, bāru kā arī dažādu kultūras pasākumu apmeklēšanas paradumu maiņa biežāk novēroja **Rīgas reģiona iedzīvotājiem.** Arī salīdzinot respondentu atbildes par paradumu maiņu veicot iekštelpu fiziskās aktivitātes, atklājās, ka tā visbiežāk novērojama sievietēm, Rīgas reģiona iedzīvotājiem, kā arī jauniem cilvēkiem vecumā no 25-34 gadiem.

Paradumu maiņa Covid-19 ietekmē

Vientulības sajūta

Visvairāk ietekmēja tos, kuri dzīvo vieni, nodarbinātos iedzīvotājus, kuriem Covid-19 dēļ nākas strādāt attālināti, riska grupās esošos iedzīvotājus

Līdzsvars starp privāto un darba dzīvi

Ļoti ietekmēja nodarbinātos un tos respondentus, kuriem ģimenē ir mazi bērni

Miega traucējumi, trauksme

Visvairāk ietekmēja riska grupās (hroniskas saslimšanas, vecums) esošos iedzīvotājus

Alkohola lietošana

Paradumu maiņa visbiežāk novērojama nodarbinātajiem vecumā no 25-44 gadiem

Vērtības un attieksme

Lielākās izmaiņas novērojamas sociālās un veselības aprūpē kā arī pakalpojumu jomā strādājošajiem; izmaiņas novērojamas arī nestrādājošo studentu vidū un respondentiem ar augstāko izglītību

Darba režīms

Ļoti ietekmēja nodarbinātos un darba meklējumos esošos respondentus visos reģionos; Darba režīms izteikti mainījās pakalpojumu sniedzējiem, riska grupās esošajiem iedzīvotājiem

Visbūtiskākās izmaiņas saistītas ar **darba režīmu**, kā arī **līdzsvaru, ko iespējams panākt starp darba un privāto dzīvi**. Izteikta vientulības sajūta bija novērojama tiem respondentiem, kuri māsaimniecībās **dzīvo vieni**, kā arī **nestrādājošiem pensionāriem un studentiem**.

Ar tādām veselības problēmām kā **miega traucējumiem un trauksmi** saskaras tie respondenti, kuriem ir **hroniskas saslimšanas**, un **pensijas vecuma cilvēki**, kas skaidrojams ar to, ka abas šīs cilvēku kategorijas iekļāvās riska grupās.

Vairumā gadījumu ārkārtējā situācija ir **negatīvi ietekmējusi respondentu kopējo labsajūtu**. Tā ietekmējusi arī uzvedību un saskarsmi ar līdzcilvēkiem. Nelielu vai lielu ietekmi respondenti izjuta, ievērojot fizisko distancēšanos un higiēnas prasības. Pirmsskolas vai skolas vecuma bērnu vecāku saskarsmes ietekme bija jūtama un izglītības iestāžu darba organizācija radīja būtiskus **saskarsmes izaicinājumus ģimenēm**.

Alkohola lietošanas paradumu izmaiņas izteiktāk kā citur bija novērojamas **Rīgas reģionā**. Šī paradumu maiņa bija novērojama jauniem cilvēkiem **vecumā no 25-44 gadiem**, kā arī respondentiem, kuri bija **nodarbināti**.

Rezultāti parāda, ka prioritāras šķiet 3 darba formas. Iezīmējas darba formu dažādība, kuras tika norādītas kā piemērotākās: **pilnu darba laiks attālināti, pilnu laika darbs esot darba vietā, kā arī iespēja strādāt nepilnu laika darbu gan attālināti, gan esot darba vietā.**

Kā **mazāk piemērotas** iespējas epidemioloģisko pasākumu laikā vērtētas noteikta darba izpilde uz **autora līguma vai uzņēmumu līguma pamata, darba organizēšana plūsmās, kā arī darba formas, kas saistās ar neregulāru jeb gadījuma darbu izpildi.**

Piemērotākās darba formas Covid-19 pandēmijas laikā

1473 respondenti

14% respondentu nesniedza savu viedokli

2/3 respondentu norādīja, ka pandēmijai turpinies, ievēros valstī norādītos epidemioloģiskos piesardzības pasākumus un vajadzības gadījumā pašizolēsies. 30 % respondentu atzina, ka gadījumā, ja pandēmija turpināsies, tad viņi **nezina, ko darīs** un atzīst, ka visdrīzāk savā **ikdienā neko nemainīs**. 10% aptaujas dalībnieki norādīja, ka šādā situācijā pārcelsies **uz dzīvi laukos** vai ārzemēm, kā arī meklēs **citu nodarbošanos**.